

บทคัดย่อ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวแบบนิยมท้องถิ่น (Localism) เป็นที่นิยม เพราะเหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนยุคใหม่ นั่นคือได้ตระเวนไปในพื้นที่ฝังตัวอยู่กับคนพื้นถิ่น เรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนท้องถิ่น ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) สำรวจและจัดเก็บข้อมูลทุนชุมชนเขตอารยธรรมขอมอีสานใต้-กัมพูชา (พิมาย-นครวัดนครธม) โดยชุมชนมีส่วนร่วม (2) ถอดองค์ความรู้จากทุนชุมชนเพื่อสร้างเรื่องราวการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเขตอารยธรรมขอมอีสานใต้-กัมพูชา (พิมาย-นครวัดนครธม) โดยชุมชนมีส่วนร่วม (3) สำรวจและจัดเก็บข้อมูลความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติตามเขตอารยธรรมขอมอีสานใต้-กัมพูชา (พิมาย-นครวัดนครธม) และ (4) สำรวจและจัดเก็บข้อมูลความต้องการและพฤติกรรมของประชาชนในชุมชนเขตอารยธรรมขอมอีสานใต้-กัมพูชา (พิมาย-นครวัดนครธม)

การดำเนินงานวิจัยตามวัตถุประสงค์การจัดเก็บข้อมูลทุนชุมชนและถอดองค์ความรู้ทุนชุมชนเพื่อสร้างเรื่องราวการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเขตอารยธรรมขอมอีสานใต้-กัมพูชาโดยชุมชนมีส่วนร่วม ผลการดำเนินงานหลังจากการพิจารณาคัดเลือกชุมชนและปราสาท ตามเงื่อนไขศักยภาพของทุนชุมชนที่สามารถเกิดการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชน อันประกอบด้วย ทุนมนุษย์ (ผู้นำ/ปราชญ์ชุมชน) ทุนสังคม (ประเพณี วัฒนธรรม เรื่องเล่า) ทุนกายภาพ (โบราณสถาน/โบราณวัตถุ) ทุนธรรมชาติ (ภูเขา ป่าไม้ แหล่งน้ำ) และทุนการเงิน (กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน) รวมถึงศักยภาพด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว พื้นที่ดำเนินการศึกษา ประกอบด้วย 6 ชุมชน คือ ชุมชนตะวันตกกวดเดิม อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา หมู่บ้านบ้านปรางค์ บ้านห้วยแคน อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ บ้านเชื้อเพลิง บ้านกู่

การจัดเก็บข้อมูลทุนชุมชนและถอดองค์ความรู้ทุนชุมชน ผู้วิจัยดำเนินการด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสำรวจร่วมกับการจัดเก็บข้อมูลทุนชุมชนด้วยระบบสารสนเทศ (Data Collection Using Mobile) ผลการดำเนินงานพบว่า ชุมชนมีการเชื่อมโยงทุนชุมชนที่มีศักยภาพเพื่อสร้างอาชีพเสริมให้กับชุมชนแต่ยังขาดการเชื่อมต่อกับโบราณสถาน/โบราณวัตถุในชุมชน อย่างไรก็ตาม ชุมชนบ้านโคกเมืองและชุมชนบ้านกู่มีการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ดังนั้นชุมชนทั้งสองชุมชนจึงมีการนำทุนชุมชนทั้ง 5 ทุนมาเชื่อมต่อเป็นเรื่องราววิถีชีวิตชุมชนและนำเสนอเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน ผลการสำรวจทุนชุมชนพบว่าชุมชนมีการสะสมทุนชุมชนเนื่องจากมีเป้าหมายเพื่อสร้างการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ณ จังหวัดเสียมเรียบ พบ 2 ชุมชน ที่สามารถสร้างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์

โดยชุมชน คือ การทำน้ำตาลตโนดและการสานตะกร้าหวายของชุมชนภูมิตาก๊อก และการทำขนมจีนสดพร้อมน้ำยาขนมจีนพื้นถิ่น ณ ภูมิโอดเต็ง

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมความต้องการของชุมชนและนักท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนมีสายสัมพันธ์กับปราสาทอารยธรรมขอมพร้อมทั้งมีวัฒนธรรมที่สามารถนำมาสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์โดยชุมชน โดยพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมักเดินทางมาด้วยตนเองและต้องการรับประทานอาหาร/ซื้อสินค้าของฝากที่เป็นของพื้นถิ่น อีกทั้งยังต้องการกิจกรรมท่องเที่ยวมีลักษณะของการร่วมเรียนรู้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับชุมชน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หากชุมชนนำทุนชุมชนทั้ง 5 ทุนชุมชน มาสร้างเรื่องราวเชื่อมโยงกับโบราณวัตถุโบราณสถานของชุมชนจนเกิดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์โดยชุมชน จะส่งผลให้เกิดกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขตอีสานใต้ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนต่อไป

การดำเนินการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์โดยชุมชน รายงานวิจัยนี้ นำเสนอการถอดองค์ความรู้ชุมชนด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมเรื่องราวประสบการณ์และทักษะจากปราชญ์ชุมชน ทำให้บรรยากาศการดำเนินงานไม่เป็นไปในเชิงวิชาการมากนักแต่เป็นไปในมุมมองของการเล่าเรื่อง/กระบวนการ หลังจากนั้นจึงดำเนินการนำจุดเด่นของเรื่องราวหรือกระบวนการนั้นมาสร้างเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์โดยชุมชน ด้วยกระบวนการที่เกิดจากการเล่าเรื่องของชุมชน การสร้างกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ส่งผลให้ชุมชนเข้าใจและเรียนรู้ในการสร้างกิจกรรมจากพื้นฐานความรู้เดิมของชุมชนชุมชนจะสามารถต่อยอดและสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : ทุนชุมชน, ความต้องการของนักท่องเที่ยว, ความต้องการของทุนชุมชน, ระบบจัดเก็บข้อมูลด้วยโมบาย

Abstract

In the present, localism tourism is most popular for tourists in the modern life. This is because tourists travel to live with community for learning the traditional cultural and social of community. Therefore, this research aims to (1) survey and collect capital community along Khmer Cultural in The Southern Isan-Cambodia (Phimai-Angkor Wat/Angkor Thom), (2) extraction of knowledge about capital community to create stories of merging the community and historical park (prasat) along Khmer Cultural in The Southern Isan-Cambodia (Phimai-Angkor Wat/Angkor Thom) based community participatory, (3) survey and collect the needed and behavior of tourists along Khmer Cultural in The Southern Isan-Cambodia (Phimai-Angkor Wat/Angkor Thom), and (4) survey and collect the needed and behavior of community along Khmer Cultural in The Southern Isan-Cambodia (Phimai-Angkor Wat/Angkor Thom).

This research performs based on objectives of Knowledge identification and acquisition from community resources to discover the story of community and historical park (prasat) along The Southern Isan-Cambodia (Phimai-Angkor Wat/Angkor Thom) based community participatory. The conditions about efficient of community for tourism included that human capital (head of community, expert) social capital (tradition, cultural, story) physical capital (historic site, antique object) natural capital (mountain, forest, river) and financial capital (local product group). Additionally, the efficient of accessibility, amenities, attraction, activity and safety are declared for tourists and community. As a result, there are 6 communities are chosen as study area such as (1) Tawatok Wat Derm village, Amphoe Phimai, Nakhon Ratchsima province (2) Prasat Prang Ban Prang, Amphoe Huai Thalaeng, Nakhon Ratchsima province, (3) Prasat Huay Can, Amphoe Huai Thalaeng, Nakhon Ratchsima province, (4) Ban Kok Muang village, Amphoe Prakhon Chai, Buriram province (5) Ban Chueaploeng village, Amphoe Prasat, Surin Province (6) Moo Ban Ku, Amphoe ku, Srisaket province.

The collection of community capital data and extraction knowledge from capital community in five kinds on seven communities, depth-interview and data collection using mobile are used as tools to get the data from community and tourists. As results are shown that most of 5 community capital have been connected to create local food vs products but did not related to Prasat on tourism. However, Ban Kok Muang and Ban Ku community are community-based tourism. Both of Ban Kok Muang and Ban Ku community connected 5 community capital with community life and Khmer cultural story to present as activities and travel route on community-based tourism. In here, there are 2 Khmer community are used as community attraction to promote. First, Phum TaKok create the wicker baskets and the sugar palm tree at Cambodia. Second, Phum OtoTerng made traditional khanohm jeen noodles which most favorite local food of Seam Reap province.

Analysis results the tourist behavior and trends related to community are shown that community closely related to Prasat on Khmer cultural and then community uses cultural to create activity and route for community based tourism. Usually, most of tourists travel by themselves and they want to try the local food. Interestingly, the trend of tourists is to learn and attend the workshop about local products vs cultural of community. According to analysis results, community can refer to 5 community capital for connecting the Khmer cultural story with community cultural story as the activity on cultural community tourism. It cause of cultural activities and route tourism based on community are introduced to tourists on their demand. Absolutely, the creative economic of community is produced as well since creative cultural tourism based on community is created.

In this research uses knowledge extraction of community capital by using story telling techniques as a tool to collect the stories, experience, and skills of local expertise. Storytelling techniques can help to create the work environment for community team get success in the normal form and relaxing. After that, the main point of story or processes is chosen as a joint point to create the cultural tourism by community. Absolutely, knowledge extraction with storytelling can use to create activities and tourism routes by community participants in each community. Moreover, community can understand and learn the knowledge extraction with

storytelling approach to create their cultural tourism based on their traditional knowledge vs tacit knowledge of them. Finally, community will apply their traditional knowledge vs tacit knowledge of them to create the new cultural tourism by themselves and the sustainable community based tourism is appeared.

Keywords: capital community, tourists needed, community needed, data collection using mobile